

zpola spuštěnou oponou se ještě na okamžik objevily daleké a poslední cesty červánků, klesající do velké ploché, nekonečné roviny, plné rozlehlých pojezeří a zrcadlení. Žlutý a ulekáný, už skoro pohaslý pablesk šel od těchto jasných cest šikmo přes půl nebe, opona rychle klesala, střechy se bledě leskly mokrým třpytem, stmívalo se a za chvíli začaly okapní rýny monotónně prozpěvovat.

Panoptikum bylo už jasně osvětleno. V tom poplašeném a chvatném soumraku se lidé jako tmavé siluety s deštníky v plavém světle zapadajícího dne tlačili do osvětlené předsíně stanu, kde s úctou kladli vstupné před dekoltovanou, barevnou dámu, třpytící se klenoty i zlatou plombou v zubech – živé poprsí, ušněrované a namalované, dole nepochopitelným způsobem mizející ve stínu samotových závěsů.

Vešli jsme poodhrnutou portiérou do jasně osvětlené prostory. Byla už plná lidí. Skupiny v pláštích promáčených deštěm, s vyhrnutými límci se mlčky sunuly z místa na místo a zastavovaly se v soustředěných půlkruzích. Poznal jsem mezi nimi bez obtíží ty, kdo už jen zdánlivě patřili k témuž světu, ale ve skutečnosti vedli oddělený, reprezentativní a nabalzamovaný život na piedestalu, život vystavený na odív a okázale prázdný. Stáli v strašlivém mlčení, oblečení do slavnostních císařských kabátů, převlečníků i žaketů z dobrého sukna, ušitých pro ně na míru, velmi bledí, s ruměnci posledních nemocí, na něž zemřeli, a blýskali očima. V hlavách už dávno a dávno neměli jedinou myšlenku, jen zvyk ukazovat se ze všech stran, vášeň reprezentovat svou prázdnou existenci, která je z posledních sil držela na nohou. Už dávno

měli ležet v posteli, polknout lžičku medicíny, být zabaleni do chladného prostěradla, zavřít oči. Bylo zneužitím držet je ještě tak pozdě večer na úzkých podstavcích a židlích, na nichž strnule seděli, v těsných lakýrkách, na míle vzdáleni od někdejšího bytí, s lesknoucíma se očima a zcela bez paměti.

Každému z nich visel z úst už mrtvý, jazyku zardoušence podobný poslední výkřik, od té doby, co opustili blázinec, kde nějaký čas pobývali jako v očištění, považováni za maniaky, nežli vstoupili sem, za poslední práh. Ano, nebyli to zcela autentičtí Dreyfusové, Edisonové a Luccheniové, byli to do jisté míry simulanti. Možná to byli opravdu šilenci, chycení in flagranti v okamžiku, kdy do nich vstoupila oslnivá idee fixe, v okamžiku, kdy jejich šílenství bylo na chvíli pravdou a – dovedně vypreparováno – stalo se podstatou jejich nové existence, čisté jako živel vržený vcelku na tuto jedinou kartu a už nezměnitelný. Od té doby měli v hlavě už jen jedinou myšlenku jako vykřičník a stáli za ní, na jedné noze, jako v letu, zastavení vpolou pohybu.

Hledal jsem ho tam v davu očima, pln neklidu, přecházeje od skupiny ke skupině. Posléze jsem ho našel, vůbec ne v skvělé uniformě admirála levantinské eskadry, v níž vyplul na velitelské lodi „Le Cid“ z Toulonu v roce, kdy měl zasednout na mexický trůn, ani v zeleném fraku generála kavalerie, jež tak rád nosíval v posledních dnech svého života. Byl v obyčejném císařském kabátě s dlouhými faldovitými šosy a v světlých kalhotách, bradu mu podpíral vysoký límec s náprsenkou. S úctou a dojetím jsme se s Rudolfem zastavili ve skupině lidí, která jej polokruhovitě obstou-